

ANALIZA IDEOLOŠKE ORIJENTACIJE ČASOPISA »VIDICI« I LISTA »STUDENT«

Ova informacija govori o ideološkim osnovama aktivnosti grupe ideoloških istomišljenika okupljene oko časopisa »Vidici«. Upotrebili smo reč ideološke osnove jer se bez sumnje radi o jednom koherentnom i autohtonom idejnom sistemu čija geneza jasno pokazuje da je ovde reč o unošenju elemenata nove ideologije, s tendencijom da dâ jedno celovito i sveobuhvatno tumačenje stvarnosti.

Kao što je poznato, svaka ideologija predstavlja konkretnu artikulaciju razdrobljene stvarnosti, izražavanje i objašnjenje bivstvujućeg koje parcijalizovana društvena svest doživljava kao istinu. Po tome se ova nova ideologija ne razlikuje od ranijih. Ono što čini najznačajniju osobenost ovog idejnog sistema, ono što je *diferentia specifica* njihovog učenja i pojavljivanja u javnosti jeste veoma izražena *metaforičnost, ezopovski jezik, govor šifara*. Svaka od ključnih kategorija jeste šifra čije se preneseno-ideološki suštinsko značenje razumeva jedino ako se otkrije *ključ*, ako se svaki krucijalni pojam »prevede« i ako se s prividne pomenosti značenja sintagma i čitavih rečenica pređe na stvarno, istinsko *čitanje* tekstova.

Stoga je glavni zadatak ovog dela informacije upravo *prevod i tumačenje osnovnih kategorija*, tačnije potpuno razjašnjavanje misli koja mora da se sakrije iza šifara da bi opstala. Izgleda potpuno neverovatno da se na današnjem razvoju idejne svesti, odnosno na današnjem razvoju društvenih odnosa, u situaciji kada je sasvim jasno određena odgovornost sredstava javnog informisanja, okriljem jednog časopisa dve i više godina *iz broja u broj, iz teksta u tekst*, razvija i afirmiše jedna ideologija koja nije samo nemarksistička već je, štaviše, otvoreno i agresivno antimarksistička. Ovo je bilo moguće upravo zbog navedene prikrivenosti, uvijenosti govora ali je situacija potpuno promenjena s nekoliko poslednjih otvorenih istupa ove grupe ideoloških istomišljenika.

Prilikom tumačenja, odnosno objašnjavanja osnovnih pojmova, mi ćemo se striktno držati onih definicija koje su sami autori dali u broju 1—2 za 1981. godinu koji je nazvan *Rečnik tehnologije*. Ovaj broj je zaista napravljen u vidu rečnika i predstavlja vrhunac ideološkog delovanja ove grupe jer je njime dat pregled svih »projekata« u ranijim brojevima, svih glavnih pojmova i svih glavnih ideja. Stoga ovaj broj ima veliko značenje za konačnu afirmaciju i popularizaciju ove ideologije. *Rečnik tehnologije* je, kako sami autori kažu, »objava«, u stvari, konačno *opredmećenje jednog pogleda na svet duboko antihumanog i antisocijalističkog*, otvoreni poziv na akciju i otkriveno delovanje istomišljenika i saradnika. Zato »objava ovog *Rečnika* svedoči o konačnom razobličenju tehnologije« (str. 1), zato ona predstavlja »varvarski čin razjedanja«, zato je ova objava poziv na *konačno i bezuslovno rešenje*.

TUMAČENJE NEKIH OSNOVNIH KATEGORIJA

Kao i svaka druga ideologija i ova, koju sada analiziramo, poseduje *fond afirmativnih i negativnih kategorija*. Ključne afirmativne kategorije su sledeće: *Volja, Ličnost, Apokalipsa*, a ključne negativne *Tehnologija, Ogledalo, Dečaci*:

TEHNOLOGIJA: (prvi pojam) je lajtmotiv koji se provlači kroz sve tekstove i sve brojeve časopisa. Ona je definisana kao »proizvodnja oblika« (str. 24). »Tehnologija« je Novi svet, amnezija (zaborav) starog, udvojeni svet, svet naspram sveta.

Tehnologija — društvo

Tehnologija nije ništa drugo do lažni svet, svet obmane, svet koji se nalazi nasuprot stvarnog sveta. Tehnologija je ceo onaj svet nastao od Dekarta (od XVII veka) naovamo (str. 8) to je svet institucija, nauke, demokratije, tehnike, humanizma, svet u kome su fundamenti oblikovani sistemima: društvo u društveni sistem, nauka u naučni sistem, filozofija u filozofski. Taj svet, svet tehnologije, svet zla, mržnje, osakaćenih i ograničenih ljudi, svet laži i obmane, dakle lažni svet, svet naspram stvarnog sveta. On se prema stvarnom svetu odnosi kao:

Ogledalo — društveno-politički sistem

OGLEDALO (drugi ključni pojam). Prema istinskom životu Ogledalo samo odslikava istinu, ogledalo je privid, refleks, senka stvarnosti. Istorijska egzistencija tehnologije je Institucija, »Vavilonska kula čiji su zidovi Ogledala. Između tih zidova, prijatno ograđeni i zaštićeni šetaju Tehnolozi« (str. 10). Dakle, kao što je tehnologija šifra za društvo, tako je i ogledalo šifra za instituciju, za sistem, odnosno bilo koju organizaciju... Između ogledala se nalaze svi oni koji služe instituciji odnosno sistemu: *Tehnolozi*. Tehnolozi su hijerarhijski majmuni« (str. 24) — šifra za društveno-političke radnike, »funkcioneri, filozofi, naučnici, umetnici« (str. 17, 24, 25). Sinonim za Tehnologe je:

DEČAK (treća ključna kategorija).

Dečaci (tehnolozi) — funkcioneri, naučnici, filozofi, umetnici

Zašto su Tehnolozi Dečaci? Jednostavno zbog toga što nisu sazreli, što su suviše nedorasli da bi se mogli nazvati ljudima. Tehnolozi kao Dečaci su veđito onemogućene ljudske jedinke i zato *niža vrsta ljudi*. »Tehnologija je primećena kao, proizvodnja Dečaka« (str. 6) jer je upravo tu uočena i napravljena razlika između *dve jasno odvojene vrste ljudi*: između Dečaka i Ličnosti.

Ličnost — član grupe okupljene oko časopisa »Vidici«

LIČNOST je prvi afirmativni pojam (sasvim je jasno da autori ovih tekstova sebe smatraju Ličnostima). Ličnosti su svi oni ljudi koji se nalaze izvan institucije-sistema, koji su »prozreli« Tehnologiju (društvo) i koji se nalaze sa one strane Ogledala (sistema). »U Instituciji nema Ličnosti već samo Tehnologa ili Dečaka« (str. 5) jednostavno zato što »Dečaci poštuju pravila igre koje nameće Institucija« (str. 8) a »Ličnost ne poštuje pravila igre«. Osnovna pravila igre su *zakon i moral*. »Zakon je ograničenje Ličnosti. Život u skladu sa zakonom afirmiše Tehnologiju a poništava Volju. Volji, *Ličnosti u životu nema zakona*« (str. 8). **LICNOSTI JE SVE DOZVOLJENO**, jer sve može: »Ona je jaka da učini sve što hoće bez obzira na zakon i oblike« (str. 22) *Ličnost*, takođe, *ne poštuje moral* jer je »moral potreban samo tehnologima da se ne bi sudarali pri kretanju ali Ličnosti nije potreban«. Ličnosti i Dečaci su dve jasno odvojene rase ljudi.

Volja da se razbije ogledalo — želja da se sruši društveni sistem

Razlika između Ličnosti i Dečaka dovodi nas do drugog afirmativnog pojma do *Volje*. Volju može da poseduje samo Ličnost dok Dečaci imaju *Samovolju*. Volja se obrazuje upravo u onom trenutku kada čovek postane *svestan* Tehnologije (društva), kada postane svestan da je upravo sistem ono što ga ograničava. On tada dolazi do **VOLJE DA RAZBIJE OGLEDALO** (sistem). »Vidici« su upravo tako definisani (str. 4): »Vidici su Volja da se slomije ogledalo«, da se sruši sistem, sve institucije i sve što čini Tehnologiju (društvo) i tako »učini njen kraj«.

Kao što *Varvari* ruše sve pred sobom tako i *Ličnosti* ruše *apsolutno sve što postoji*.

- 1) *Ličnost ruši društvo*. »Društvo je medijum (posrednik), posredovanje Dečaka jednih drugima u nekom idolu, jer Dečaci mogu da postanu jedino u Društvu« (str. 6). Ličnost nikako ne pripada društvu, ona je izvan njega jer je društvo interesuje samo u toj meri u kojoj se postavlja pitanje

njenog rušenja: »Problemi Društva nisu i problemi Ličnosti. DO STVARNOSTI SE MOŽE STIĆI JEDINO AKO SE UKINE DRUŠTVO«, što je osnovni smisao razbijanja Ogledala.

- 2) *Ličnost ruši humanost.* Ličnost nije humana jer je humanost produkt Tehnologije. »Dečaci su humani« (str. 6), kažu autori ovih tekstova i, pri tom ne izriču nikakav kompliment jer je humanost za njih pežorativni termin. »Antropologija je ime *zapadnog zla nazvanog humanizam*. Humanizam, samovolja, samoživost i zlo su sinonimi (str. 26).
- 3) *Ličnosti ubijaju Dečake.* Kako su »Dečaci idoli života njih treba razbiti« (str. 6). Ubijanje Dečaka (tehnologa, funkcionera, naučnika, umetnika) nije nikakvo zlo jer Dečaci i nisu ljudi: »ti ljudi *nisu živi* jer su *dušu prodali* Velikom Inkvizitoru. Tehnologu je potreban Varvarin *koji bi ga ubio* i time mu dao život.« (str. 24).
- 4) *Ličnost ruši demokratiju.* Demokratija je, takođe, đavolski produkt, pronalazak Dečaka kojim se održava sistem (institucija) a ograničava Ličnost. Demokratija nije ništa drugo do »zbir pojedinačnih samovolja (samovolja jer, jasno, Dečaci nemaju volju) »koja daje jednu naspramnu volju« (dakle lažnu volju). »To je Tehnologija koju samo Ličnost može da *ukine*.«
- 5) *Ličnosti ruše svaku nauku*, svaku prosvećenost. Sinonimi za nauku, odnosno razum su: đavo (7), strašilo (7), inkvizicija (9), zver (8), Frankeštajn (8), mržnja (11). Dečaci su prosvećeni (pametni — str. 6) dok je »ličnost neobrazovana« (str. 17). Svaki sistem (sinonim je mržnja — str. 22), pa i naučni, dolazi od đavola (Tehnologije): filozofija, nauka i umetnost. »Potrebni su samo Tehnologima i njihovom naspramnom svetu« (str. 25). Najveći naučnici su istovremeno i najveći Tehnolozi (Potpuno ostvarenje tehnologije dato je u identitetu uma, istorije i rada — Marks, Hegel — str. 24).
- 6) *Ličnosti ruše svaki sistem* (svaku instituciju). Dok je institucije, ne možemo da postojimo već samo da se ogledamo spram institucije življenja: spram Tehnologije. »*Tek kada razbijem ogledalo prestajem da budem Tehnolog i postajem Ličnost*« (str. 23, 25).
- 7) *Ličnosti ruše istinu i lepotu.* Lepota i istina su oblici proizvedeni u lažnom svetu — Tehnologiji (str. 24). »Istina« je idol naspramnosti. Kada se ogledalo razbije, za život nije potrebna nikakva istina jer *istina je laž života*« (str. 10).

APOKALIPSA — TRENUTAK RAZBIJANJA OGLEDALA

Apokalipsa je prelomni trenutak u realizaciji »projekta« redakcije »Vidici«. U svom amondilanskom snu melanholije, vidici »Vidika« su okrenuti ka trenutku kada će društvo Tehnologa i Dečaka prerasti u zajednicu ličnosti. Kao što rečnik tehnologije kao objava, ima formu jevanđelja, tako se i Apokalipsa u listu grafički prikazuje kao »četiri jahača Apokalipse« Direra.

VELIKA INKVIZICIJA — DRUŠTVENA, POLITIČKA ORGANIZACIJA VELIKI INKVIZITOR — VRHOVNIK — DRUŠTVENE, POLITICKE ORGANIZACIJE

»Crkva je oličenje Velikog inkvizitora (tako je npr. u grafičkom prikazu pojma »crkva« — koja je inače »oličenje institucije, inkvizicije, zveri« kojoj je »katolička ludnica najviši ideal« — korišćena slika Skupštine SFRJ. Sve ostalo pored toga je ponavljanje«. Velika inkvizicija, institucija, ili sistem institucija na čijem su čelu levijatani, tehnolozi, zveri, na čelu je Veliki inkvizitor.

DALJA RAZRADA I PRAKTIČNO OSTVARENJE CILJEVA POSTAVLJENIH U REČNIKU TEHNOLOGIJE NA STRANICAMA »STUDENTA« PRELAZI NA KONKRETNU PRIMENU SVOJE IDEOLOGIJE NA STRANICAMA »STUDENTA«

Zahvaljujući činjenici da je glavni urednik »Studenta« jedan od članova »tvrdog jezgra« ove grupe, grupa nastavlja javnu delatnost objavljujući tekstove na drugoj, udarnoj strani »Studenta« u kojima se otvoreno (za one koji su došli do »ključa«) *poziva na rušenje Ustavom utvrđenog sistema i radikalnog obračuna sa svim ideološkim protivnicima* (tzv. Tehnologizima). Ova se delatnost razvija *kontinuirano, iz broja u broj* postajući sve agresivnija i otvorenija. Da bismo prikazali karakter ovog delovanja navodićemo karakteristične primere iz uvodnih komentara (str. 2) od broja 18 do broja 26—27 hronološkim redom.

Broj 18: U »Otvorenom pismu« jedan od članova redakcije »Vidika« (Slobodan Škerović) dalje razvija teoriju o tome da »problemi društva nisu i problemi ličnosti«. On odbacuje bilo kakvo sistemsko rešenje problema finansiranja »Studenta« *odbacujući na kraju i sam sistem*. U celini, Škeroviću kao Ličnosti, jasno ni ne treba društveno-politički sistem (ogledalo) ni ekonomska stabilizacija funkcionisanja ovog sistema, jer je stabilizacija: »potrebna da se učvrsti i ozakoni već postojeće stanje korupcije, to jest, propadanje, koje je *lakrdija* izmišljena baš zbog toga da se ništa ne bi uradilo«. On napada Boru Mišeljića, glavnog i odgovornog urednika »Studenta«, što se, tražeći sredstava za izlaženje Lista, »uklopio u opštu lakrdiju jadikovanja o stabilizaciji«. »Ali družo Boro, ostao je tada nesavlada jedan neprijatelj, jedan da tako kažem, a pravo kažem, nevideni neprijatelj i taj neprijatelj, najveći koga ima čovek, pokazuje se kao propadanje samo, kao propast po sebi, *jer šta je drugo ova naša stabilizacija nego propast po sebi?*« »Jer ti si Boro pao u jednu zamku lovaca na muve i, krećeš se u *blaženom ogledalu*, u jednoj divnoj izmišljenoj slici, mala uloga u velikoj predstavi. Zato, Boro, **RAZBIJ TO OGLEDALO**, pokidaj konce paučine! I *svojom voljom* (podvukao S. Škerović) prekini s tim prividom odlučnosti što se igra na ravnoj besperspektivnoj pozornici što se igra po ravnoj površini« itd.

Broj 19: Bora Mišeljić u potpunosti prihvata poziv na razbijanje ogledala (diskreditovanje društveno-političkog sistema), objavljujući članak pod karakterističnim naslovom: Stvarnost i ogledalo. U ovom članku B. Mišeljić jadikuje o tome kako »mi ostajemo sami jer je ličnosti i živih ljudi sve manje«, ali zato opominje »da Student neće biti nema žrtva nekog monster mehanizma niti će dobro podmazan obavljati potpuno nevažnu, izmišljenu funkciju i tako sam opravdati svoj nestanak«.

Broj 20 donosi uvodni članak: »Kako vam drago«, takođe iz pera člana redakcije »Vidici«. Autor teksta najpre hvali B. Mišeljića što »uviđa *problem ogledala* pošto je vidljivo da ima mnogo takvih koji su prilično daleko od toga da to shvate kao problem«. On se, takođe, otvoreno zalaže da se problemi u društvu ne rešavaju demokratskim putem i normalnim funkcionisanjem društveno-političkog sistema. »Uistinu se ne mogu do kraja postavljati prava pitanja i problemi na nivou političke ravni kako je činjeno do sada. Politika ne samo da je ograničenje, nego upravo jedno od *najmoćnijih postolja na koje naleže OGLEDALO* (čitaj društveni i politički sistem) zajedno s njenim pomoćnim oružjem, od institucije do ideologije«. Kako se »prava rešenja ne mogu dati u okvirima politike«, autor savetuje da se »ne treba ugledati na takve jezičare iz skupština i sa sastanaka koji samo blebeću: bla-bla, i opet bla-bla«. Ili kako se to kaže u *Rečniku tehnologije* — »Dečak priča, Ličnost deluje«.

Upotrebljava se nova šifra: »*Pučko pozorište IZA OGLEDALA*«. Kao i sve šifre i ova je naizgled naivna i liči na stvarno zalaganje za osnivanje novog pozorišta. Ali pravi ključ za šifru: »Pučko pozorište IZA OGLEDALA« dato je u sledećem broju (21), str. 2, koji je vrhunac drskosti i agresivnosti ove grupe. U njemu se jasno vidi da je »Pučko pozorište IZA OGLEDALA« *stanje koje treba da nastupi posle razbijanja ogledala — društveno-političkog sistema*. Zato autor teksta, objavljenog u broju 20, na kraju poziva B. Mišeljića i redakciju »Studenta« da mu se pridruže rečima: »Šta misliš ti i vaša, odnosno naša redakcija, o tome da recimo uzmete učešća *i to aktivnog*, a možda i obavestite ostali studentski i drugi živi svet o toj akciji«, napominjući da Bora »verovatno poznaje ljude koji nisu ogrezli u politici, koji bi mogli eventualno da pristupe ovoj grupi.

B. Mišeljić je naravno, savesno uradio svoj deo posla i broj 22/23 donosi tekst (str. 2): »Objavljujem komunizam« čiji se pisac potpisao pseudonimom »Marko Broz«. U ovom tekstu jasno se pravi razlika između društva i zajednice ove grupe idejnih istomišljenika koja se naziva *comunis*. Govoreći takođe jezikom šifara ovde se ističe teza da je član *comunista* odgovoran jedino svojoj zajednici a ne društvu. »Nama mora komuna, odnosno zajednica, biti najvažnija pa ne možemo npr. opštinu, kao manje važnu proglašavati važnijom od komune. *Ko sasvim promaši comunis-zajednicu, taj može dalje proglašavati pokrajinu, republiku, državu, kao najvažniju*«. (podvukao »M. Broz«). U društveno-političkom sistemu vlada opšta neodgovornost, za razliku od zajednice (čitaj: ove grupe istomišljenika) kojoj je svako odgovoran. Zato »zajednica ne može da zakaže« a sistem može: »Lako je sistemu da zakaže kad on ne odgovara ni za sebe ni za druge, nego neko mora da odgovara za njega«.

Sledeći broj 24 donosi tekst Antonio Negra (inače *ideologa Crvenih brigada*) u rubrici »Teorija krize«, koji se izvanredno uklapa u koncepciju pomenute grupe i koja govori o potpunoj identifikaciji idejnih istomišljenika. Ovde Antonio Negri, služeći se svojom terminologijom, pokazuje da je jedini put razrešenja društvene krize rušenje Ustava i na njemu zasnovanog sistema (»Kada se ruši ovaj mehanizam? Kada se ruši ugovorno predstavništvo koje je trenutak preobražaja vrednosti u institucije, društvene proizvodnje u planiranje i Državno zakonodavstvo. To se može desiti iz više razloga, koji ipak svi dodiruju sve sastavne termine *osnovne norme tj. materijalnost Ustava*: u borbenoj dinamici društveni dogovor postaje ponovno mogućan ako se *izmene termini osnovnih proporcija materijalnim Ustavom zapisani*«).

Broj 25 takođe donosi uvodni članak (str. 2), gde se pod plaštom tumačenja događaja u Poljskoj, takođe afirmiše ideologija razbijanja ogledala. Tu se opet nedvosmisleno tvrdi da se svi problemi mogu rešiti jedino rušenjem društvenog sistema, pogromom Dečaka i afirmacijom Ličnosti. Evo karakterističnih mesta: »Neminovno pitanje: ima li na svetu te vojske koja je u stanju da trajno obezbedi zid s *OGLEDALOM KOJE MORA BITI RAZBIJENO?* Mogu li komiteti ukinuti nadu? *Nada mora razbiti OGLEDALO. Napetost je upravo u ogledalu!*« — Zoran Petrović-Piroćanac.

Broj 26/27 razvija sve sumnje u pogledu toga šta se podrazumeva pod ogledalom. U uvodnom članku (str. 2) izričito se tvrdi da je društveno-politički sistem socijalističkog samoupravljanja ogledalo (koje naravno treba razbiti): »DPZ (Društveno-političke zajednice — federacija, republike itd.) preuzele su brigu o snabdevanju građana, ali je u principu jasno da one to ne mogu dobro da urade jer imaju samo *privid* odlučivanja, *privid* odgovornosti. *ONE* (tj. Društveno-političke zajednice) *SU OGLEDALO (!!!)*. Kako izgleda kada *funkcioner ogledala* hoće da reši ljudske stvarne probleme? To najbolje osećamo ovih dana u cilju da se ideološki koncept stabilizacije opravda, počelo se s veštačkim rešavanjem problema« ... itd. u već prepoznatljivom stilu.

Imajući u vidu sve tendencije redakcije »Vidika« za teorijom razaranja društveno-političkog sistema, redakcija »Studenta« u svojim tekstovima probleme praktično konkretizuje.

Ova »Studentova« kritika društva, naročito izražena kroz tekstove o stanovanju, elektrosistemima, avionskoj nesreći u Ajačiju, informisanju itd., u stvari, predstavlja konkretizovanje pojedinih ideja za koje se teorijski, naučno i kroz svoje »projekte« zalaže redakcija »Vidika«. Naročito su sporni, a sasvim jasni tekstovi o problemima stanovanja, a njihova teorijska razrada je u *Rečniku tehnologije* pod elementom »stanovanje«.

Isti princip permanentne kritike, bez obaziranja na sve objektivne probleme društva, »Student« primenjuje u kritici SSO i SK. Veoma je bitno ukazati na činjenicu da »Student« u jednoj fazi svog delovanja kritikuje Osnovne organizacije i ostale oblike organizovanja na nivou Univerziteta. (UK SSO, UK SK). Ova kritika foruma posebno je zaoštavana u izbornom periodu u organizaciji SSO na Univerzitetu. Na stranicama »Studenta« pokreće se posebna rasprava o delovanju i o ulozi SK u društvu, o svrsishodnosti njenog delovanja u postojećim međunarodnim odnosima i našoj društveno-ekonomskoj situaciji. Ovde treba imati u vidu i tekstove o Poljskoj koji se pojavljuju

paralelno s tekstovima koji govore o pojedinim »krizama« u našem društveno-političkom sistemu. Treba naglasiti da ovo nije slučajno, već da se u »Vidicima« br. 8. u tekstovima o krizi institucije, otkrovenju ogledala, pojavljuju i tekstovi o Poljskoj. Konkretno pristup, »Student« izgrađuje tek kasnije, kada se kriza u Poljskoj zaoštrava. Ujedno »Student« zaoštrava i kritiku »pojave i stanja« u našem društvu.

Čak i neki problemi, koji su se opravdano mogli kritikovati (i trebali kritikovati), kritikovani su s pogrešnih osnova, bez prave marksističke analize. U stvari, oni su analizirani s ideoloških pozicija redakcije »Vidici«.

Ta kritika partije svoju kulminaciju doživljava u Pismu CK SKJ. Osnovni cilj pisma nije reafirmacija Kominforma već pokušaj diskreditovanja Predsedništva i vodećih ljudi u našem društvu, što je potpuno u skladu s ideološkom orijentacijom »Vidika«.

ESKALACIJA AGRESIVNOG NASTUPANJA

Eskalacija agresivnog nastupanja grupe idejnih istomišljenika okupljenih oko redakcija „Vidika“ i „Studenta“ dovodi do frontalnog i radikalnog napada na društveno-politički sistem, neprikriveno i otvoreno pozivanje na rušenje (»ukidanje«) socijalističkog društva i samoupravljanja radnih ljudi. Budući da su *nesmetano radili šta su hteli* oni su uobrazili da njima — Ličnosti — Tehnolozi (»sluge sistema«) ne mogu ništa, da njihova volja uvek trijumfuje i da je razbijanje ogledala (društveno-političkog sistema) samo pitanje dana. Oglašavajući se iz broja u broj, njihovi su apetiti rasli, njihovi tekstovi postajali sve agresivniji i otvoreniji, njihove aluzije sve jasnije, da bi se konačno u *Studentu br. 21.* oglasili s tekstom čija je sadržina poruka toliko *otvoreno i agresivno neprijateljska* da je samo njegovo objavljivanje izvanredan uspeh i potvrda ove ideologije — zahvaljujući svojoj volji i lukavstvu Ličnosti su u svetu Dečaka (Tehnologa) svemoćne. Nadmoć i gospodstvo Ličnosti iznad »hijerarhijskih majmuna« (funkcionera) ovde je očigledno potvrđeno: »hijerarhijski majmuni« daju sredstva, daju mesta na stranicama listova, daju sve ono što ličnosti zahtevaju, a kada Ličnosti objave svoj Manifest, ti »hijerarhijski majmuni« glupo zure u tekstove, ne shvatajući nijednu reč zbunjeno odmahuju glavom i ne znaju šta bi s tim uopšte uradili. Ima li veće ironije od činjenice da *se za popularizaciju i afirmaciju ove ideologije godinama ulažu silna sredstva* i tako potvrđuje teza Ličnosti da će »hijerarhijski majmuni« ostati uvek samo glupi i beslovesni »hijerarhijski majmuni«.

Projekt »Dečaci« imao je zadatak da na praktičnom primeru pokaže nastanak konkretnog idola. Ovaj projekat zamišljen je kao afirmacija dotle nepoznate muzičke grupe kroz različite medije: ispisivanjem naziva grupe po zidovima, objavljivanje fotografija, štampanje ploče u »Vidicima«.

»Idoli« su trebali da posluže kao grupa oko koje će se okupiti deo mlade generacije i nove muzičke grupe koje se pojavljuju u Beogradu i šire. No, postavši svesni popularnosti i svog značaja u muzičkom svetu i među publikom, »Idoli« su se odvojili i distancirali od redakcije »Vidika«, krećući dalje vlastitim putem. Na taj način redakcija »Vidika« izgubila je mogućnost da manipuliše »Idolima« u smislu praktične provere realizacije svojih »projekcija«.

Tekst na drugoj strani u *broju 21.*, »Zašto smo ostali u mraku«, ima nadnaslov »Povodom raspada jednog sistema« i karakterističan podnaslov »Zašto se sistem raspao?« Članak je naizgled posvećen godišnjici raspada energetske sistema, ali je više nego očigledna aluzija na moguću (i poželjnu) raspad SFR Jugoslavije. S leve strane davaćemo originalni tekst, a s desne tumačenje i razjašnjenje, koje na pojedinim mestima čak nije ni potrebno.

»Raspadi počinju s mesta na koje niko ne obraća pažnju«

Zahtev za razbijanje ogledala (rušenje sistema) prvi ističe grupa okupljena oko časopisa »Vidici« u *Rečniku tehnologije*; oni sami za sebe kažu da su marginalci (str. 3), tj. oni koji se nalaze na marginama sistema. To je mesto na koje niko (i tu su potpuno u pravu) ne obraća pažnju — lomovi, smena redakcije, smena glavnog urednika, dešavaju se »Studentu« ali »Vidici« deluju iz pozadine prikriveno i vešto. Kada se smeni redakcija »Studenta«, »Vidici« samo ponovo ubace svog čoveka (primer B. Mišeljića) i sve zatim bude po starom. Cela ta grupa je kao hidra — odsećete joj krake (sмените redakciju »Studenta«) oni joj ponovo narastu jer je glava ostala nedirnuta (»Vidici«). Mesto na koje niko ne obraća pažnju (»Vidici«) — mesto na kome raspad počinje — prva su pukotina na zgradi sistema, zgradi koja će se, a to veruju članovi ove grupe, uskoro srušiti u nepovrat.

»Ko bi mogao pretpostaviti da nam ta veza sa zapadnim sistemom toliko znači, da ćemo se, eto, bez nje, raspasti. Događaji počinju da se odvijaju vrtoglavom brzinom. Uskoro se Istočni basen u koji spadaju sistemi Srbije, Makedonije i Crne Gore u potpunosti odvaja od zapadnog dela i kratko vreme funkcionišu odvojeno«

Ovo je, nema sumnje, zamišljeni scenario raspada Jugoslavije, scenario poput mnogih njemu sličnih planova najrazličitijih neprijateljskih organizacija. Razlika između njega i ovih ostalih je u tome što je ovaj scenario objavljen u *Socijalističkoj Jugoslaviji*, u listu beogradskih studenata, SSO i UK SSO. Prekid ekonomskih i drugih odnosa sa Zapadom, dovodi do raspada Jugoslavije i formiranja posebnih »sistema« Srbije, C. Gore i Makedonije. No uskoro i ovi »sistemi« postaju žrtve raspada.

Na vrhu piramide nalazi se mesto poznato pod imenom *ležište ogledala*, ili jugoslovenski dispečerski centar. Tu se zapravo otvara osnovno pitanje: postoji li, u stvari, jugoslovenski sistem? Da li je taj vrh hijerarhijske piramide stvarnost ili samo njen privid? San letnje noći? Ili *komitet ljudi koji kontroliše sistem*, poseduje silu, pa je *održanje sistema stvar njihove samovolje*?

Vrh piramide vlasti upravo je ono što drži ogledalo-sistem i on je nazvan »ležište ogledala«. Predsedništvo SFRJ i SKJ kao dispečerski centar samo su komitet ljudi koji kontrolišu sistem, zahvaljujući tome što poseduju silu. Sistem se održava samo zbog njihove samovolje — kako su oni »hijerarhijski majmuni«, a ne Ličnosti, jasno je da ne mogu imati volju već jedino samovolju.

Tehnolozi nemaju moć da zaustave raspad sistema — oni mogu samo nemoćno da posmatraju razbijanje ogledala i da očekuju Ličnosti koje će ih ubiti.

Nema moći u toj vrhuški, u tom induktivnom *ogledalu*. Događaji se odvijaju po *sopstvenoj logici propadanja*, bez ikakve mogućnosti da se na nju deluje. Zar nije jasno, *sistem se raspada*, a savezni dispečer, jedini koji je u mogućnosti da sve to vidi, sve što može da učini je da posmatra to mnoštvo ogledala s hiljadu različitih slika jednog istog lika.

»Na svom vrhu sistem je potpuno beživotan, samo refleks nekog stvarnog događaja. On nema moć, već samo ideologiju moći, jer je njegova celina samo mehanički zbir delova koji ga čine. Njegova celina nije stvarnost, već ideologija. Gomila ljudi — aveti što opslužuju tu svoju apstraktnu sliku samo su marionete pučkog pozorišta. Kreću se voljom sistema, a ne svojom, ali kad sistem izgubi moć funkcionisanja, nestaje i sila koja ih animira. Oni ne znaju da deluju, već samo da funkcionišu. Tada u panici stvaraju kaos. Nikad neće shvatiti da je sistem ono što ih sprečava da budu živi.«

Tehnolozi, funkcioneri, opslužuju sistem koji ih pokreće kao lutkar svoje marionete. Zato se oni nazivaju »marionete pučkog pozorišta«. (Sada je potpuno jasno šta znači »Pučko pozorište IZA OGLEDALA«). Oni nemaju volju, već se kreću voljom sistema i ne znaju da je upravo sistem ono što ih sprečava da žive, ne shvatajući da za njih nema života dok ne razbiju sistem.

»Nije više zapanjujuće da ukoliko je hijerarhija organizacije viša, to je manja njena moć i snaga onih koji tu organizaciju čine. Tako je moć onih na samom vrhu najmanja. Oni su samo glumci. Jedino što vrh institucije može da čini je da posmatra, kako oni niži u hijerarhijskom lancu upravljaju svojim podsistemima. Da posmatraju i s vremena na vreme zamole za informaciju — da možda nemate raspad?«

Vrh piramide — organizacije sastavljen je od Tehnologa koji samo uobražavaju da imaju moć, iako su oni samo glumci u pozorištu ogledala. Kada se ogledalo razbije oni umiru jer nestaje unutrašnjeg pokretača njihovog kretanja

»Ne postoji bolja slika prividne stvarnosti koju sistem proizvodi. Sistem kao takav, kako je to pokazao Kant, i jeste sama proizvodnja privida. Vrh sistema nije nikakva stvarnost niti vrh piramide u svojoj beznađnoj naspramnosti ima neki stvaran odnos prema postojanju. On je samo refleks, ogledalo, puka ideologija: staklo.

BEZ KOMENTARA

Dakle, drage kolege, odgovor na postavljeno pitanje glasi: sistem se raspao i sistem će se raspasti zbog prirode samog sistema.«

»Tamo gde ima volje — nema raspada. Kada sistem zadobije voljom celinu pretaće da bude sistem — postaće stvarnost. A stvarnost je tu, na staklu, ili iza. Ljudi ne mogu da rešavaju probleme koje sistem stvara jer tu i nema ljudskih problema.«

U okviru sistema ne mogu se rešavati ljudski problemi, čak štaviše, svi problemi, nastali su upravo kao posledica postojanja sistema — da sistema nema ne bi bilo ni problema. Sistem i raspad, to je svet Tehnologije, Dečaka bez volje. Nasuprot tom lažnom svetu, svetu privida, stoji svet ličnosti, svetu kome nema raspada (»Tamo gde ima volje nema raspada«.)

»Vi, odabrani, koji znate moć svog daha, stvorite njime vrtlog života, USTANITE I RAZBIJTE VEĆ JEDNOM TO PROKLETO OGLEDALO NEMOĆI. I pogledajte svet ne na kontrolnom ekranu, već raširenim zenicama svojih očiju.«

»Na polju su svi jednaki i vidici su svima otvoreni.«

Otvoreni poziv na rušenje sistema. Bojni poklič varvarima da krenu i razbiju ogledalo.

Teorija ogledala u interpretaciji časopisa »Vidici« nije originalna. Još u XIX veku izrodio se anarhizam kao želja za rušenjem kapitalističke države i države uopšte. Isto je i učenje o »Volji« i »Ličnosti« samo varijanta Ničeove teorije Nadčoveka. Podela ljudi na Ličnosti i Dečake, na više i manje vredne jedinice, takođe ima svoj pandan u rasističkim teorijama Čemberlena, Godinoa, Hitlera i Rozemberga. Prisutan je uticaj psihoanalize i antipsihijatrije (podvajanje ličnosti, ogledalo se poistovećuje s institucijom) kao i uticaj dela Hakslija i Kastanede. Svoje mesto u ovoj idejnoj konfuziji nalaze i filozofija Panka i Novog talasa, posebno onaj deo koji tretira neku formu rušilaštva (anarhizam i ludizam). Primetan je uticaj Bazalje i Negrija (neoanarhizam, teoretičari crvenih brigada), i anarhosindikalizma (teorija horizontalnih struktura poljaka Lamentoviča). Stoga ova ideologija predstavlja komilaciju — »metapapazjaniju raznorodnih ideologija«, uglavnom »radikalnih« i »anarhoidnih« (društveno rušilačkih) s posebnom razradom i primenom na konkretne društveno-političke i ekonomske uslove.

* * *

(Analiza je objavljena februara 1982 kao nepotpisani materijal za sednicu posvećenu *Rečniku tehnologije*, posebnom izdanju časopisa „Vidici“ 1-2, 1981)